

Õiguskantsler

Helmen Kütt
minister
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 24.04.2014 nr SOM/14-0561/-1K, 1.2-
2/34

Meie 23.05.2014 nr 18-2/140670/1402301

Arvamus sotsiaalseadustiku sotsiaalhoolekande eriosa seaduse eelnõule

Austatud Helmen Kütt

Täna Teid, et edastasite sotsiaalseadustiku sotsiaalhoolekande eriosa seaduse eelnõu mulle arvamuse avaldamiseks.

Tutvusin kõnealuse eelnõuga. Avaldan arvamust sotsiaalseadustiku sotsiaalhoolekande eriosa seaduse eelnõule (edaspidi *eelnõu*). Olgu siinjuures kohe öeldud, et tutvusin eelnõuga vaid pisteliselt sõltuvalt sellest, milliseid kokkupuuteid mul eelnõus reguleerituga varasemalt olnud on. Ma ei hinnanud allpool käsitletud eelnõu sätete põhiseaduspärasust. Ka ei vaadanud ma eelnõud koostoimes sotsiaalseadustiku üldosa seaduse eelnõuga. Seepärast toon edaspidi välja vaid need eelnõu head ja vead, mis mulle seda lugedes silma jäid. Oma märkused esitan valdavalt eelnõu üldist struktuuri järgides. Kõigepealt aga annan teada, millised on eelnõu kõige suuremad plussid ja miinused, ning lõpetuseks toon välja mõningased tehnilist laadi ebakohad.

Eelnõu suuremad head ja vead

1. Tõden rõõmuga, et olete eelnõuga asunud reguleerima kohalike omavalitsuste osutatavate sotsiaalteenuste miinimumnõudeid. Leian, et see on inimeste põhiõiguste ja –vabaduste tagamise seisukohalt oluline samm. Loodan, et esitate Vabariigi Valitsuse kaudu eelnõu Riigikogule ka siis, kui kohalikud omavalitsused peaksid eelnõule vastuseisu avaldama. Nagu varem väljendanud olen, siis kohalikel omavalitsustel puudub sotsiaalteenuste miinimumnõuete kehtestamise üle otsustamisel vetoõigus. Samuti avaldan heameelt selle üle, et olete otsustanud reguleerida praktikas osutatavaid, kuid kehtivas õiguses nimetamata teenuseid nagu perelepitusteenus, turvakoduteenus, võlanõustamisteenus.

2. Kõige suurem eelnõu murekoht seisneb minu hinnangul selles, et võrreldes kehtiva õigusega olete kitsendanud inimeste õigusi sotsiaalteenustele (nt puudub puudega inimesel õigus tõlketeenusele, sotsiaaltransporditeenust ei saa puudega inimene kasutada kõikjal enam muuks kui tööle või õppima sõitmiseks ning avalike teenuste kasutamiseks). Seejuures on kitsendatud just puuetega inimeste õigusi teenustele. Arvestades, et Eesti on rahvusvaheliselt võtnud kohustusi tagada puuetega inimestele vajalike teenuste kättesaadavus, et puuetega inimesed

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

saaksid end realiseerida ja ühiskonnaelus osaleda, vajaks selliste sammude astumine põhjalikku analüüsi ja selget põhjendust.

3. Mul on kahju tõdeda, et eelnõu koostamisel pole Te tähelepanu pööranud toimetulekupiiri määramise meetodikale. Seda vaatamata Riigikohtu hinnangule, et toimetulekupiiri määramise reeglistik ei pruugi olla põhiseaduspärane.¹

4. Muret valmistab mulle seegi, et praegusel kujul ei arvesta eelnõu ka minu asenduskoduteenust puudutava soovitusena.² Nii olete jätnud loomata asenduskoduteenuse miinimumstandardi, mis loetleks sotsiaalhoolekande seaduse §-s 15¹ sätestatud lapse põhivajadused, mis teenuse osutaja peab igal juhul rahuldama, ning lapse põhivajaduste rahuldamiseks vajalikud kulukomponendid.³ Te ei ole järginud ka soovitust arvestada kulupõhiselt, mis on õigusaktides sätestatud nõuetele vastava ja lapse põhivajadusi rahuldava asenduskoduteenuse maksumus ning lähtuda teenuse rahastamisel kulupõhisest hinnamudelist (vt eelnõu §-i 126). Eelnõust ei selgu üheselt, mis on maavanema kui järelevalvaja roll asenduskoduteenuse halduslepingu sõlmimisel ja millised on maavanema õigused lepingu sõlmimisest keelduda või sõlmimist edasi lükata, kuni seadusenõuded on täidetud. Olete vaatamata antud lubadusele jätnud välja töötamata erinevaid valdkondi puudutavate ja võimalikult omavahel seostatud teenuste (sh lapsehoiuteenuse) süsteemi suure hooldusvajadusega lastele.⁴

5. Ka vajaks minu hinnangul rohkem teadvustamist dementsetele mõeldud teenuste kujundamise vajadus⁵ ja ööpäevaringse erihooldusteenuse ootejärjekordade probleem.⁶ Seaduse tasandil tuleks reguleerida alaealistele osutatava ööpäevaringse erihooldusteenuse nõuded.⁷

Tunnistan, et mul on raske mõista erihooldekannet puudutavat regulatsiooni, sest see on nii keeruliselt kirja pandud, et mõistlike jõupingutusi tehes pole võimalik ülevaadet saada, kellele millisele teenusele õigus on, millised piirangud kelle suhtes rakenduvad jne. Kahtlen sügavalt, kas sellest regulatsioonist saab aru inimene, kes erihooldekandeteenust vajab või kes peab teenust vajava inimese nimel teenust taotlema.

¹ Vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 05.05.2014 [otsust nr 3-4-1-67-1](#), p 51: „2004. aastal juhtis ka Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium Riigikogu tähelepanu sellele, et toimetulekupiiri määramisel ei võeta arvesse minimaalseid eluasemekulutusi, mis muudab raskeks toimetulekupiiri ja elatusmiinimumi võrdlemise (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 21. jaanuari 2004. a otsus kohtuasjas nr [3-4-1-7-03](#), p 21). [---] Kolleegium kahtleb ka sotsiaalhoolekande seaduses toimetulekutoetuse määramise aluste ja suuruse sobivuses erandlikes olukordades. Riigi kohustus tagada oma kodanikele materiaalse kitsikuse korral kohane abi kehtib ka erandlikes olukordades, näiteks olukorras, kus materiaalses kitsikuses ema hooldab eestkostjana oma last.“

² Õiguskantsleri 01.04.2013 [kiri nr 16-4/130211/1301324](#) sotsiaalministrile.

³ Eelnõu §-s 122 ja § 128 lg 5 punktides 1 ja 2, mis asenduskoduteenuse sisu avavad, ei ole võrreldes kehtiva regulatsiooniga mingeid täiendusi tehtud. Samuti jääb arusaamatuks, mis põhjusel soovitakse jätkata asenduskoduteenusel oleva lapse dokumentide kogumise ja asenduskoduteenuse sisu reguleerimist ühes rakendusaktis, kui asenduskoduteenuse muud tahud (maksumus, tervisekaitse nõuded, töötajate täiendkoolitus, teenusel oleva lapse perekonda lubamine) on kavas reguleerida temaatiliselt erinevates aktides.

⁴ Sotsiaalministri 04.06.2013 [kiri nr 1.2-3/1904](#) õiguskantslerile.

⁵ Eelnõu § 77 lg 2 järgi ei saa dementsed riigi kulul ööpäevaringset erihooldusteenust, kui neil puudub raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäire. Teisalt ei reguleeri eelnõu dementsetele mõeldud teenust. Arvestades, et dementsed inimesed vajavad teistsugust lähenemist, võiks eelnõu näha ette selle teenuse osutamise kohustuse ja kehtestada teenuse miinimumnõuded.

⁶ Loen eelnõu § 81 lõikest 3 välja, et peate nt ööpäevaringse erihooldusteenuse puhul mõistlikuks 2 aasta pikkust järjekorda. Vt sellega seondvalt Tallinna Ringkonnakohtu 30.09.2013 [otsust asjas nr 3-12-2298](#), kus kohus pidas mõistlikuks 3 kuu pikkust järjekorda.

⁷ Vt õiguskantsleri 02.07.2013 [kirja nr 7-4/130602/1302991](#) Sotsiaalkindlustusametile ning õiguskantsleri 01.11.2013 [kiri nr 7-4/131121/1304649](#) Sotsiaalkindlustusametile.

6. Ma ei mõista, miks Te pole eelnõu koostamisel arvestanud kavandatava lastekaitseadusega⁸. Eelnõu reguleerib mitmeid lapsi ja laste hoolekannet puudutavaid küsimusi. Laste valdkonna osas on aga Sotsiaalministeerium ette valmistanud uue lastekaitseaduse, mis on raamseaduseks kõigi laste valdkonna küsimuste puhul. Seega on oluline, et eelnõu sätted haakuksid lastekaitseaduse eelnõu sätetega ning nende omavahelised seosed oleks läbi analüüsitud.

Eelnõu üldsätted

7. Mis minu hinnangul eelnõu üldsätetes veel läbimõtlemit vajab, on eelnõu § 6 lg-s 2 sisalduv reegel, mille järgi tuleb väljaspool oma elukohta viibivale inimesele abi osutada kooskõlastatult tema elukohajärgse valla- või linnavalitsusega. Nimelt ei pane see säte ühelegi kohalikele omavalitsusele kohustust tasuda inimesele osutatud abi eest, mistõttu võib inimene abist üldse ilma jääda. Seejuures märgin, et nt ajutise peavarju andmisel võib see säte osutada rakendamatuks, kui ajutist peavarju palub inimene kell 23.00 või hiljem, sest inimese elukohajärgset valla- või linnavalitsust ei pruugi sel ajal keegi enam kätte saada.

8. Samuti juhin Teie tähelepanu asjaolule, et eelnõu § 7, mis reguleerib hoolekandeesutuses keelatud esemeid, on põhjendamatult range. Nii ei või selle sätte järgi väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kasutaja vallata alkoholi ka siis, kui ta soovib pühapäeviti pitsi likööri juua või seda oma külalistele pakkuda. Minu hinnangul vajaks ülevaatamist ka § 7 lg 1 p 3, sest joobe tekitamiseks kasutatavate ainete spekter on üsna lai ja hõlmab aineid, mida võidakse kasutada eesmärgipäraselt (nt odekoloni). Keelatud ainete kontekstis vajaks tingimata reguleerimist, kas inimest peaks saama keelatud ainete äravõtu eesmärgil läbi otsida.⁹

9. Palun Teil kaaluda eelnõu § 12 lg-s 2 sätestatud vanusepiiri kaotamist. Seda põhjusel, et ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikkel 12 nõuab, et osalisriigid tagaksid lapsele, kes on võimeline iseseisvaks seisukohavõtuks, õiguse väljendada oma vaateid vabalt kõikides teda puudutavates küsimustes, hinnates lapse vaateid vastavalt tema vanusele ja küpsusele. Lapse Õiguste Komitee on rõhutanud artiklit 12 puudutavas üldkommentaaris, et artikkel 12 ei sätesta vanusepiire. Komitee on kutsunud konventsiooni osalisriike mitte sätestama seadustes ega praktikas konkreetseid eapiire, mis piiravad lapse õigust olla ära kuulatud.¹⁰ Samas üldkommentaaris osutatakse, et uuringute kohaselt on laps võimeline seisukohavõtuks juba väga

⁸ Näiteks sätestab eelnõu § 13 abi vajava isiku perekonnaliikmete, kohtuniku, politseiametniku, prokuröri, hoolekande-, tervishoiu- ja haridusametuse töötaja või muu ametiisiku kohustuse teatada hoolekannet vajavast isikust või perekonnast isiku või perekonna viibimiskoha järgsele valla- või linnavalitsusele. Kuna abivajavast lapsest teatamise kohustust reguleerib ka lastekaitseaduse eelnõu, siis tuleks vastavad sätted omavahel siduda: abivajavast lapsest teatamisel tuleb järgida lastekaitse seaduse nõudeid. Samuti peaks lastele turvakoduteenuse osutamist käsitlevad sätted olema seotud lastekaitseaduse eelnõuga ning nende omavahelised seosed tuleb läbi analüüsida (näiteks sätestab ka lastekaitseaduse eelnõu reeglid, kuidas kohalik omavalitsus peab käituma abivajavast lapsest teate saamisest ning vastavad tähtajad). Eelnõu §-d 133 (laste hoolekanne) ja 134 (lapse eraldamine perekonnast) on täielikult seostamata lastekaitseaduse eelnõuga, kuigi lastekaitse seadus on raamseadus, mille üldpõhimõtted laienevad ka laste hoolekandele. Lastekaitseaduse eelnõu (viimane versioon 01.05.2014) § 17 reguleerib üksikasjalikult kohaliku omavalitsuse ülesandeid seoses laste heaolu tagamisega ning § 34 sisaldab perest eraldatud lapse kaitse põhimõtteid. Samade küsimuste reguleerimine kahes erinevas seaduses ei ole hea õigusloome. Seega peaks kõik nimetatud küsimustega seonduv olema reguleeritud lastekaitseaduses. Kui eelnõu autorite arvates sisaldavad eelnõu §-d 133 ja 134 mingeid täiendavaid põhimõtteid, mida lastekaitseaduse eelnõu viidatud paragrahvid ei sisalda, siis tuleks täiendada lastekaitseaduse eelnõud.

⁹ Vt [MTÜ Tallinna Hoolekande Keskus kodutute öömaja](#), [Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse Akadeemia tee kodutute öömaja](#), [Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse Merelahe tee kodutute öömaja](#) tehtud kontrollkäikude pinnalt koostatud õiguskantsleri kokkuvõtteid.

¹⁰ [General Comment No 12 \(2009\)](#), p 21.

varases eas, isegi kui ta ei ole võimeline ennast verbaalselt väljendama. Seepärast ei pea ma põhjendatuks konkreetse vanusepiiri kehtestamist.¹¹

Inimese tahte arvestamisega seonduvalt toon veel välja, et eelnõu § 12 lg 1 järgi ei arvestata isiku tahtega muu hulgas lapse perekonnast eraldamisel. Kuna oma olemuselt on tegemist mitmetahulise küsimusega, hõlmates erinevate isikute õigusi, jääb mulle seetõttu selgusetuks, millise eelnõu §-s 134 nimetatud isiku tahtega ei arvestata ning millisel juhul.

Eelnõus kohalikele omavalitsustele ette nähtud abi osutamise regulatsioon

10. Kohalike omavalitsuste osutatava abi puhul vajab kõigepealt selgust, kas eelnõu § 15 lg-s 1 olete „korra“ all silmas pidanud menetlusreeglistikku või võiks kohalik omavalitsus Teie hinnangul selle normi alusel kehtestada ka sotsiaalhoolekandeline abi saamise tingimusi. Läbi tuleks mõelda ja seletuskirjas avada, kas korra kehtestamisel võib kohalik omavalitsus menetlust reguleerida sotsiaalseadustiku üldosa seadusest erinevalt ja kuidas kohaldub nendele kordadele haldusmenetluse seadus. Seletuskiri piisavaid selgitusi neis küsimustes ei anna.

11. Oleks hea, kui vaataksite üle eelnõu § 18 lg 1 ja selgitaksite, millal otsustab tasu võtmise teenuse eest maksja, millal selle osutaja. Tervitatav oleks, kui eelnõu seletuskirjas tooksite konkreetseid näiteid, et rakendaja saaks aru, milliseid juhte silmas olete pidanud. Arvestades, et Riigikontrolli auditi järgi nii mõnigi kohalik omavalitsus otsustab sotsiaalteenuste eest tasu võttes jätta inimese rahatuks, st talle ei jäeta isiklikuks kasutamiseks raha, vajaks see küsimus minu hinnangul eraldi reguleerimist.¹²

12. Lisaks vajab selgust, mida on isikliku abistaja teenust reguleeriva eelnõu § 28 lg-s 1 mõeldud teenust saava isiku seadusjärgsete hooldajate hoolduskoormuse all. Tõstan selle küsimuse esile põhjusel, et minu teada perekonnaseadus ei reguleeri inimeste hooldust, ka ei tulene sellest seadusest pereliikmete kohustust oma täisealisi lähedasi isiklikult hooldada, osutada neile isikliku abistaja teenust.

13. Kuigi nagu varem ütlesin, on turvakoduteenuse reguleerimine eelnõus väga tervitatav, tooksin tuginedes konkreetsetes menetlustes saadud informatsioonile ka selle teenuse osas välja mõned põhiprobleemid. Esiteks puudub selgus, kas lapsevanem ise saab oma lapse turvakeskusele üle anda. Ka eelnõu ei anna sellele küsimusele selget vastust. Mulle on praktikas teada juhtumid, kus lapsevanem viib ise oma lapsed turvakeskusesse. Teiseks praktiliseks probleemiks on teenuse osutamise periood. Eelnõu § 34 lg 1 järgi tagab turvakoduteenus isikule ajutise eluaseme. Praktikast on aga teada juhtumid, kus lapsed sisuliselt elavad turvakodus ehk turvakoduteenust kasutatakse alternatiivina asenduskoduteenusele. Ka eelnõu seletuskirjas öeldakse, et „Kuigi turvakoduteenuse puhul on tegu ajutise abimeetmega, siis võib abivajaja edasise elukorralduse asjaajamisele kuuluva aja tõttu inimene viibida turvakoduteenusel pikemat aega.“ Selleks, et turvakoduteenus oleks ajutise iseloomuga, peaks eelnõu sisaldama mingeid ajalisi kriteeriume või mehhanismi, kuidas hinnatakse turvakodusse saabunud isiku olukorra võimalikku paranemist. Hindamismehhanismi olemasolu on vajalik ka selleks, et tagada turvakoduteenuse kvaliteet: tähtis on, et turvakodusse saabunud laps saaks abi ja vajalikke teenuseid, mitte pelgalt peavarju. Turvakodus osutatava kriisiabi puhul pean veel oluliseks, et lastele oleks kriisiabi pakkumine kohustuslik.

¹¹ Samuti on tähtis, et eelnõu § 12 haakuks Sotsiaalministeeriumi ette valmistatud lastekaitse seadusega, mis samuti sätestab lapse ärakuulamise seonduvad põhimõtted.

¹² Riigikontrolli 16.04.2014 audit „[Eakate hoolekande korraldus omavalitsuse hooldekodudes](#)“, p-d 76 ja 77; Vt ka õiguskantsleri 14.01.2014 [kirja nr 7-5/131259/1400204](#) Paide Linnavalitsusele.

14. Mis puutub perelepitusteenusesse, siis tuleks minu hinnangul seletuskirjas täpsemalt lahti seletada, mida on eelnõu § 47 lg-s 2 silmas peetud. Nimelt on vanematel põhimõtteliselt võimalik kohtusse pöörduda kahes etapis: esiteks, kui pöörduakse esmakordselt kohtusse omavahelise vaidluse lahendamiseks hooldusõiguse ja/või suhtlusõiguse üle, teiseks on võimalik kohtusse pöörduda siis, kui teine vanem rikub lapsega suhtlemist korraldavat kohtumäärust või kokkulepet (selleks puhuks sätestab tsiviilkohtumenetluse seadustik (edaspidi TsMS) § 563 lepitusmenetluse). Seejuures tuleneb TsMS § 563 lg-st 4, et kohus juhib vanemate tähelepanu võimalusele lasta end nõustada perenõustajal. Seletuskirjas vajaks selgitamist, kas TsMS §-s 563 viidatud perenõustaja all võib mõista ka perelepitajat ja kuidas suhestub TsMS § 563 regulatsioon eelnõus reguleeritud perelepitusteenusega (kas kohtu soovitusel perenõustaja või perelepitaja poole pöördumisel rakendub eelnõu § 47 lg 2 ehk teenust ei osutata, kuna vanemad on pöördunud kohtu poole).

Perelepitusteenuse eest tasumisega seoses selgitatakse eelnõu seletuskirjas järgmist: „Kui kohus määrab lapsevanematele perelepituse, maksavad teenuse eest kohtusse pöördujad ja mitte kohalik omavalitsus (soovi korral võib kohalik omavalitsus ka sellistel puhkudel rahastamises osaleda). Omavalitsus saab tasuta teenuse eest, kui ta saab ise kaalutletult otsustada, kas teenust taotlevad isikud on selleks õigustatud.“ Samas seletuskirjas perelepitusteenust puudutava osa lõpus tuuakse välja, et: „Perelepitusteenuse osutamine on kohaliku omavalitsuse kohustuslikuks ülesandeks kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) paragrahv 6 lõigete 1 ja 3 tähenduses. Teenust rahastatakse kohaliku omavalitsusüksuste eelarvest.“ Tõusetub küsimus, kas on põhjendatud teenuse eest tasu võtmine sellest lähtuvalt, et vanemad suunas teenusele kohus.

Eelnõus ette nähtud riigi antava abi regulatsioon

15. Riigi abisse puutuvalt tõstatan alustuseks lasteombudsmanina küsimuse rehabilitatsiooniteenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmisele õigustatud isikute ringi kohta. Kas õigustatud isikud võiksid olla kõik kuni 18-aastased ja mitte kuni 16-aastased nagu praeguses seaduses ja eelnõus?

16. Ööpäevaringse erihooldusteenuse puhul jääb mulle arusaamatuks, mis on eelnõu § 112 ja 113 omavaheline suhe. Kuna isikut teistest eraldamist lubav eelnõu § 113 asub isiku nõusolekuta hooldamist reguleerivas jaos, tõusetub küsimus, kas inimese teistest eraldamise korral läheb vaba tahte alusel osutatav ööpäevaringne erihooldusteenus üle inimese nõusolekuta hooldamiseks.

17. Eelnõu 7. jagu kannab pealkirja „laste hoolekanne“ ja peaks sisaldama seega just laste hoolekandele eriomaseid põhimõtteid. Tegelikult ei sisalda eelnõu 7. jagu süsteemset laste hoolekande põhimõtete osa ning ei oma ka mingit sisulist lisaväärtust just laste hoolekande seisukohast. Järgitud on lihtsalt tehniliselt kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse ülesehitust, hindamata sisulist vajadust sätete (või nende muutmise) järele.

18. Samuti oleks eelnõu andnud võimaluse süstematiseerida ja korrastada asendushoolduse kahte teenust (st asenduskoduteenust ja perekonnas hooldamist) puudutavat regulatsiooni nagu seletuskirja järgi eelnõu üldine eesmärk oli. Kahjuks ei ole aga seda võimalust minu arvates piisavalt kasutatud. Samas on mõistetav, kui olulised muudatused asendushoolduse teenuste osas on kavas sisse viia pärast asendushoolduse kontseptsiooni valmimist 2014. aasta lõpus. Sellise arvestuse korral oleks aga eeldanud vastavaid selgitusi ka eelnõu seletuskirjas.

Õigusselguse huvides võiks kaaluda eelnõus teenuste kattuva regulatsiooniosa ühendamist (nt teenusele õigustatus; nõuded asenduskodu kasvatusala töötajatele, perevanemale ja perekonnas hooldajale; nõuded perevanemaga või perekonnas hooldajaga ühist eluruumi jagavatele isikutele¹³ jne). Samuti oleks asjakohane analüüsida, mis osas veel võiks ja peaks kahe teenuse regulatsioon kokku langema, et tagada asendushooldusel olevate laste võrdne kohtlemine (nt kuidas toimub lapsele sobiva teenusevormi ja -osutaja valik, kuidas selgitatakse välja lapse arvamus ja sellega arvestatakse teenuseosutaja üle otsustamisel¹⁴, millised on ühe või teise teenuse osutaja õigused saada lapse kohta teavet, vallata lapse dokumente, osaleda lapse juhtumiplaani koostamises ja täiendamises¹⁵ jne).

19. Toimetulekutoetuse regulatsiooni osas lisan kirja alguses öeldule, et pean probleemseks eelnõu § 138 lg 6 p-i 3, sest selle sätte järgi on võimalik perekonna liikmeteks lugeda näiteks ühise koduse majapidamisega lesknaisi, kes elavad koos nii mõistliku äramajandamise eesmärgil kui ka selleks, et neil oleks seltsi. Minu hinnangul oleks meelevaldne neid perekonnaks pidada. Eelnõu § 140 lg 8 on mul küsimus, kas see arvestab tegeliku eluga. Nimelt kui perekonnaseaduse järgi pole täiskasvanud laps kohustatud ülal pidama tema kallal vägivalda tarvitanud isa, siis olukorras, kus too isa elab lapse ema pärandatud korteris ja satub toimetulekuraskustesse ja ei suuda seetõttu lapsele üüri maksta, tuleb eelnõu § 140 lg 8 tõttu lapsel üüri saamiseks oma isaga üürisuhe lõpetada. See näide võib tunduda küll utreerituna, ent mõõnda tuleb, et elus võib tulla ette analoogilisi juhtumeid, kus üürisuhte pooled on küll lähedased, ent perekonnaseaduse järgi on üürileandja vabastatud elatise maksmisest.

Ülemineku- ja rakendussätted

20. Olete soovinud eelnõuga seondult muuta õiguskantsleri seadust. Leian, et pakutud sõnastuses annate õiguskantslerile liiga laia voli kontrollida kõiki erihoolekandeteenuseid osutavaid asutusi. Arvestades minu pädevust oleks sobivam, kui piirduksite vaid ööpäevaringse erihooldusteenuse nimetamisega. Näeksin aga meelsasti, et täiendaksite kontrollitavate asutuste loetelu turvakoduteenusust pakkuvate asutustega.

Eelnõud puudutavad pisimärkused

21. Väikese märkusena lisan, et eelnõu § 38 lg 3 järgi ei pea turvakoduteenus vastama tervisekaitseõuetele, kui laps viibib turvakeskuses koos vanemaga. Kui sätte eesmärk on tagada lapse tervise kaitse, siis ei peaks tegema vahet nendel lastel, kes viibivad turvakodus koos vanemaga, ja neil lastel, kes viibivad turvakodus ilma vanemata. Märgin veel, et eelnõu § 50 tundub olevat sattunud valesse kohta. Ka palun, et vaataksite üle eelnõu §-i 153 ja välistaksite võimaluse, et riik maavanema isikus kontrollib kohalike omavalitsuse otsuste otstarbekust.

¹³ Muu hulgas jääb selgusetuks, mis põhjusel on perekonnas hooldaja puhul seatud nõuded üksnes tema perekonnaliikmetele, aga perevanema puhul kõikidele isikutele, kes temaga ühist eluruumi jagavad.

¹⁴ Siinkohal jääb selgusetuks, kuidas suhestuvad omavahel eelnõu § 12 lg 2 ja § 135 lg 3, mis mõlemad puudutavad lapse tahtega arvestamist.

¹⁵ Juhtumiplaani osas jääb selgusetuks, mis põhjusel asub perekonnas hooldaja õigus osaleda lapse juhtumiplaani koostamises eelnõu § 136 lõikes 3, kui asendushooldusel oleva lapse juhtumiplaani puudutavad üldpõhimõtted on koondatud eelnõu § 10.

Loodan, et minu eespool esitatud kommentaaridest on Teile eelnõu ülevaatamisel abi.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kärt Muller 693 8418
Kart.Muller@oiguskantsler.ee

Kristi Paron 693 8411
Kristi.Paron@oiguskantsler.ee

Margit Sarv 693 8424
Margit.Sarv@oiguskantsler.ee

Marje Allikmets 693 8405
Marje.Allikmets@oiguskantsler.ee